ΤΑ ΩΡΑΙΟΤΕΡΑ ΕΡΩΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Η ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΤΟΥ ΜΥΣΣΕ ΠΡΟΣ ΤΗ ΓΕΩΡΓΙΑ ΣΑΝΔΗ

Δ'.

Η Γεωργία Σάνδη αποφάσισε τέλος ν' απαντήση στις φλογερές επιστολές του Μυσσέ. Το γράμμα της όμως προς τον ερωτευμένο ποιητή, κάθε άλλο παρά ενθαρρυντικό ήταν. Τοϋδινε να καταλάβη πως δεν τον αγαποϋσε πειά. Η καρδιά όμως του ποιητή ξεχείλιζε από τόση αγάπη, τόσο φλογερό ήταν το αϊσθημά του, ώστε τίποτε δεν τον αποθάρρυνε.

Και εξακολούθησε να στέλνη στη Σάνδη τα ίδια πύρινα ικετευτικά και απελπισμένα γράμματα :

«Αγατημένη μου,

» Σοϋ επιστρέφω το γράμμα πού μοϋστειλες, σύμφωνα με την επιθυμία σου. Ποτέ δεν ειδα τόσο καθαρά πόσο μικρό τόπο πιάνω στη ζωή σου. Μοϋ αρνιέσαι και τις ελάχιστες λέξεις της φιλίας και της τρυφερότητος πού σοϋ ζήτησα γονατιστός. Μοϋ λες ότι δεν θάχης τη δύναμι να με ξαναϊδής. Φτωχή μου φίλη, θα είνε δίχως άλλο η καρδιά σου πολύ άρρωστη, θα υποφέρης πολύ, γιά να μη μπορής να χύσης ούτ' ένα δάκρυ γιά μένα. Και όμως είνε φοβερό. Είνε φοβερό να σ' αγαπώ όπως σ' αγαπώ, να υποφέρω ό,τι υποφέρω και να μη μοϋ λες ούτε μιά λέξι στοργής, ούτε μια λέξι τρυφερότητος. Αγατημένη μου, αγατημένη μου, μα τόσο σκληρή λοιπόν έχεις γίνει;

» Κι' ακόμα τί είνε αυτό πού μοϋ γράφεις, παιδί μου, ότι μια ζηλότυπη ύποψια σκοτώνει μέσα σου την αγάπη πού θα μποροϋσες να νοιώσης γιά μένα; Μα ποιάν νομίζεις ότι αγαπώ, ποιάν άλλη εκτός από σένα; Ονομάζεις τον εαυτό σου πλάσμα στείρο, αναίσθητο και καταραμένο. Τί αδικία! Ό,τι και αν κάνεις και ό,τι κι' αν πεις, ζωντανή ή νεκρή, μάθε ότι σ' αγαπώ, ακοϋς, εσένα και καμμιάν άλλη...»

....

« Νοιώθω την καρδιά μου άδεια, νοιώθω το κεφάλι μου άδειο. Υποφέρω, υποφέρω πολύ... Το γράμμα σου μοϋ έκανε τρομερό κακό, παιδί μου. Πώς έχεις τη δύναμι να μοϋ γράφης τέτοια γράμματα; Ε, λοιπόν, άκουσε: Αντίο, αντίο γιά πάντα!... Ας μη ξαναγράψη πειά ό ένας τοϋ άλλου. Όλη αυτή η ίστορία καταντά στο τέλος φοβερή. Υποφέρεις και συ και σε λυπάμαι γι' αυτό, παιδί μου, και δεν σοϋ κρατώ κάκια.

» Ξαναδιάβασα το γράμμα μου αυτό πριν το κλείσω στο φάκελλο. Είνε πραγματικώς ένας αποχαιρετισμός. Ω Θεέ μου, πάντα λοιπόν θά σ' αποχαιρετώ! Μα τί ζωή είνε αυτή; Ένας αδιάκοπος θάνατος, μιά αδιάκοπη δυστυχία

» Ναί, αγάπη μου, δεν μπορώ να υποφέρω περισσότερο πειά. Θεέ μου, Θεέ μου, πώς μπορείς και μοϋ λες ότι δεν έχεις πειά τίποτε στην καρδιά σου γιά μένα;

» Μα η δική μου η τρέλλα δεν έχει όρια. Είνε μανία, είνε κάτι πού δεν λέγεται και πού δεν μπορεί κανείς να το φανταστή. Θα πεθάνω αγαπώντας σε, μα τώρα όσο ζω, αντίο η χαρά, αντίο η φιλία, αντίο ο οίκτος! Θεέ μου, έτσι λοιπόν, σε τέτοια άβυσσο δυστυχίας έχω πέσει! Σφαλώντας το γράμμα αυτό, μοϋ φαίνεται πώς σφαλώ την ίδια μου την καρδιά. Αντίο!...».

* * *

Λίγες μέρες μετά την αποστολή τοϋ γράμματος αυτοϋ, ό Μυσσέ επληροφορήθηκε ότι η Σάνδη διέκοψε τις σχέσεις της με τον 'Ιταλό γιατρό Πάτζελλο, χάριν τοϋ όποίου επρόδωσε τον ποιητή και ότι ό Πάτζελλο έφυγε γιά την πατρίδα του, τη Βενετία. Μόλις το έμαθε αυτό, ό ποιητής πήγε να τρελλαθή απ' τη χαρά του. Και μ' όλο πού τής είχε γράψει πώς διακόπτει κάθε σχέσι μαζύ της, έσπευσε να τής στείλη το ακόλουθο γράμμα :

«Ο Μυσσέ στη Γεωργία Σάνδη.

Παρίσι, Δευτέρα.

» Αγάπη μου, συγχώρησέ με γιά το τελευταίο μου γράμμα. Είμαι ένας τρελλός, φτωχέ μου άγγελε. Συγχώρησέ με και πές μου ειλικρινώς: Θέλεις να ξαναϊδωθοϋμε, το θέλεις πραγματικά, αγάπη μου; Έλα, έλα λοιπόν να σε ίδω ύστερα από τόσον καιρό και μη φοβηθεΐς πώς θα σοϋ πω έστω και μιά λέξι, αγάπη μου, πού θα σε κάνη να υποφέρης. Ας ιδωθοϋμε, αγατημένη μου, και θα ίδης πόση εμπιστοσύνη θα σοϋ εμπνεύσω, και θα ίδης σε τί βαθμό είμαι δικός σου, με το σώμα και την ψυχή μου. Θα ίδης ότι δεν υπάρχει πλέον γιά μένα ούτε πόνος, ούτε πόθος, παρά μόνον μιά απέραντη στοργή γιά σένα. Αφησέ με να σε ίδω, αγάπη μου. Ας κλάψουμε και ας γελάσουμε μαζύ, ας μιλήσουμε γιά το παρελθόν, η γιά το μέλλον, γιά τη ζωή, η γιά τον θάνατο, γιά την ελπίδα, η γιά τον πόνο. Δεν θα είμαι πειά παρά εκείνο πού θα θέλης εσύ. Θυμάσαι στη Γραφή τα λόγια πού λέγει ό Ρουθ στη Νοεμί; : «*Η χώρα όπου θα πας θα είνε η πατρίδα μου, οί γονείς σου, γονείς μου. Όπου πεθάνεις, θα πεθάνω, και στη γη πού θα σε δεχτή θα ταφώ κι' εγώ*». Έτσι λοιπόν, δεν περμένω παρά μιά μονάχα σου λέξι γιά να σοϋ επαναλάβω τα λόγια αυτά της Γραφής. Θέλεις να ανταμώσουμε αύριο; Μεθαύριο; Όταν θάχης πάντως μιά ώρα, μιά στιγμή γιά χάσιμο. Απάντησέ μου με δυό λέξεις. Θα τις περμένω με λαχτάρα. Μόνη μου δουλειά πειά είνε να σ' αγαπώ, να σ' αγαπώ!...».

* * *

Ο Μυσσέ ξανασυναντήθηκε πράγματι με την παλιά του φίλη ύστερα από λίγες μέρες, αλλά η συμφιλίωσίς των δεν υπήρξε πλήρης. Είχε λείψει πειά η ωραία εμπιστοσύνη πού εβασίλευε άλλοτε μεταξύ των.

Ο Μυσσέ, δίχως να το θέλη, εξακολουθοϋσε να βασανίζη τη Γεωργία Σάνδη. Η καρδιά του, η γεμάτη από αγάπη, μα και από πικρίες επίσης, η ανησυχίες του, η υπόνοιες του κι' η ζήλειες του, εκούραζαν φοβερά την άμοιρη γυναίκα.

Ύστερα από λίγον καιρό άρχισαν και η σκηνές. Κι' ό Μυσσέ απελπίζεται ξανά και γράφει στη Σάνδη :

«Στη Γεωργία Σάνδη.

Οκτώβριος, 1834.

» Σ' αφίνω τρελλός απ' τον πόνο, απελπισμένος. Παιδί μου, παιδί μου, πόσο ένοχος είμαι απέναντί σου! Τί κακό πού σοϋ έκαμα σήμερα! Και σύ, πές μου, και συ θάχης τη δύναμι να με τιμωρήσης γι' αυτό; Ω ζωή μου, πολυαγατημένη μου, τί δυστυχισμένος πού είμαι, τί τρελλός, τί ηλίθιος, τί αχάριστος, τί βάναυσος! Ήσουν μελαγχολική και δεν σεβάστηκα τη μελαγχολία σου! Μοϋ λες μιά λέξι πού με λυπεΐς κ' εγώ δεν ξέρω να σωπάσω, δεν ξέρω να χαμογελάσω, δεν ξέρω να σοϋ πω ότι χίλια δάκρυα, ότι χίλια φριχτά βάσανα, ότι η πιό μεγάλες συμφορές μπορούν να πέσουν επάνω μου και ένα φιλί σου, ένα χαμόγελό σου, να τις κάνη να φύγουν σάν όνειρο. Σ' εκούρασα, σ' ενόχλησα, ενώ έπρεπε να περνώ τις μέρες μου και τις νύχτες μου πεσμένος στα πόδια σου, περμένοντας να πέση ένα δάκρυ από τα ώραία σου μάτια γιά να το πιώ, κυττάζοντάς σε σιωπηλά, σεβόμενος τον πόνο πού κλεΐς στην ψυχή σου.

» Αγατημένη μου, αγαπημένη μου, άκουσε: Μη συλλογιέσαι το παρελθόν. Όχι, όχι, γιά το Θεό, μη συγκρίνεις, μη σκέπτεσαι. Σ' αγαπώ όπως ποτέ κανένας δεν αγαπήθηκε. Ω ζωή μου, περίμενε, περίμενε, σε ικετεύω, μη με καταδικάσης. Άφησε να τα διορθώση άλλα ό καιρός. Θεέ μου, αν σ' έχανα ξανά, θα τρελλαινόμουν. Παιδί μου, τιμώρησέ με, στο ζητώ ως χάρι. Είμαι ένας δυστυχισμένος τρελλός, αξίζω τον θυμό σου, στέρησέ μου την παρουσία σου γιά λίγον καιρό. Πόσο υποφέρω. Θεέ μου, πόσο υποφέρω!... Τί φριχτή νύχτα θα περάσω!... Πίστεψε, σ' εξορκίζω στη μητέρα σου, στο παιδί σου, σ' ό,τι προσφιλέστερο έχεις στον κόσμο, πίστεψε ότι σ' αγαπώ τρελλά. Τιμώρησέ με, μα μη με καταδικάζεις...».

Πήγαν στην τραπεζαρία, μα ό Γιάγκος δεν ήταν ούτ' εκεί. Και βγήκαν στο διάδρομο.

Νά τος! εκεί ήταν.

Βοηθοϋσε την Εϋλαλία να φορέση το επανωφόρι της — θάφευγε, φαίνεται, κι' αυτή — και, καθώς ήταν γυρισμένος κι' απασχολημένος, δεν είδε καθόλου τις αδερφές του.

Σάν από ένστικτο, εκείνες δεν θέλησαν να φανερωθοϋν. Και κρύφτηκαν πίσω από το παραβάν, εκεί στο άνοιγμα ενός άλλου διαδρόμου πού οδηγοϋσε στην κουζίνα. Άκουσαν τότε την Εϋλαλία να τοϋ λέη:

— Κρίμα όμως! Εγώ λιτήθηκα πολύ πού δεν είχατε απόψε τύχη...

— Δε βαρυέσαι! τής αποκρίθηκε, καθώς τής έσιαχνε το επανωφόρι στη ράχη της χαϊδευτά. Μάγαπάς; Νά ή τύχη μου και νά ή παρηγοριά μου... γιά ένα!

Η Κλειώ έσφιξε το χέρι τής Λόπης νευρικά.

— Τον άκοϋς; τής ψιθύρισε στ' αυτί· τον άκουσες;

— Τον άκουσα, είπε η Λόπη με πνιχτή φωνή, σάν κλάμμα. Νά η αληθινή χασούρα! Αυτή είναι!

Αλήθεια. Τί ήταν εκείνα πού έχασαν απόψε με τη γκάφα τοϋ Γιάγκου, μωροστά σ' εκείνα πού θάχαναν αύριο με τον ωραίο γάμο πού ετοιμαζόταν να κάμη;

Κακόμοιρες αδερφές!... Δυστυχισμένες γεροντοκόρες, κρεμασμένες από ένα αδερφό πού έχανε στα χαρτιά και... κέρδιζε στην αγάπη!

(1931) ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ
Τής Ακαδημίας Αθηνών